

УДК 354(477):061.1

Н.М. РУДІК

ВПЛИВ ПРОЦЕСУ ЄВРОПЕЙСЬКОЇ ІНТЕГРАЦІЇ НА ЄВРОПЕЇЗАЦІЮ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ В УКРАЇНІ

Рудік Надія Михайлівна – кандидат наук з державного управління, старший викладач кафедри права та європейської інтеграції, ДРІДУ НАДУ при Президентіві України

Розглядається вплив європейської інтеграції на європеїзацію державного управління в Україні. За допомогою запропонованого критерію наявності елементів обумовленості ЄС у відносинах з Україною аналізуються основні засоби цього впливу – двосторонні документи та односторонні ініціативи ЄС, які є ключовими віхами процесу європейської інтеграції України.

Ключові слова: державне управління, європейська інтеграція, європеїзація, обумовленість ЄС.

Рудик Н.М. Влияние процесса европейской интеграции на европеизацию государственного управления в Украине

Рассматривается влияние европейской интеграции на европеизацию государственного управления в Украине. С помощью предложенного критерия наличия элементов обусловленности ЕС в отношениях с Украиной анализируются основные средства этого воздействия – двусторонние документы и односторонние инициативы ЕС, которые являются ключевыми вехами процесса европейской интеграции Украины.

Ключевые слова: государственное управление, европейская интеграция, европеизация, обусловленность ЕС.

Rudik N.M. The European integration impact on the Europeanization of public administration in Ukraine

The impact of European integration on the Europeanization of public administration in Ukraine is considered. By means of a proposed criterion for the presence of conditionality elements in EU – Ukraine relations the basic tools of the influence is analysed. These tools are bilateral agreements and unilateral EU initiatives that are key milestones of European integration of Ukraine.

Key words: public administration, European integration, Europeanization, EU conditionality.

Постановка проблеми. Починаючи з 1990-х рр. науковцями приділяється все більше уваги процесу європейської інтеграції посткомуністичних країн, значенню критеріїв вступу та вимог ЄС у реалізації ними національних стратегій реформ. Дослідницький інтерес науковців до аналізу європейської інтеграції цих країн зумовлений тим, що цей процес дав величезний обсяг емпіричного матеріалу, який потребує наукового осмислення, тим більше, що європеїзація посткомуністичних країн не завершилася з набуттям членства в ЄС. Особливу увагу зарубіжні вчені приділяють аналізу впливу ЄС на трансформаційні процеси, які відбулися в країнах-кандидатах у процесі їх європейської інтеграції.

В основі теоретичного доробку зарубіжних дослідників у цій сфері лежить концепція європеїзації як процесу системних змін, що відбуваються в усіх сферах суспільного життя держав-членів або держав-кандидатів під впливом процесу європейської інтеграції. Рушійними силами європеїзації є зовнішні стимули (винагороди) та санкції ЄС, які країна, що здійснює прийняття правил і норм Союзу, враховує під час розрахунку вигід і витрат цього процесу. На думку учених, саме ця пояснювальна модель, яка керується логікою наслідків, дозволяє зрозуміти динаміку, що лежить в основі обумовленості ЄС, тобто набору наперед обговорених та зафіксованих політичних зобов'язань, які є передумовою початку переговорів про вступ, а згодом і набуття повноцінного членства в Союзі.

Аналіз досліджень і публікацій. Вітчизняних науковців процес європеїзації найчастіше цікавить під час аналізу ними впливу вимог ЄС на Україну в контексті курсу на європейську інтеграцію. Як

правило, досліджується процес адаптації українського законодавства до законодавства ЄС, проблеми та перспективи запровадження норм і правил ЄС у конкретній сфері державного управління України або галузі національної економіки. В ряді праць І. Грицяка, О. Оржель, О. Рудіка, Л. Прокіпенка, М. Лахижі, Н. Шаповалової, І. Озимок, К. Волчук та інших науковців проаналізовано дефініцію європеїзації, розглянуто певні аспекти та тенденції розвитку цього процесу, показано його вплив на систему публічного адміністрування, проаналізовано вплив обумовленості ЄС на треті країни.

З огляду на завершеність роботи над Угодою про асоціацію та на перспективи її підписання й набуття чинності перед вітчизняними науковцями постало завдання глибокого дослідження та ретельного аналізу сутності й динаміки процесу європеїзації. У світлі наявності в ЄС адміністративного критерію вступу, особливої уваги науковців потребує процес європеїзації системи державного управління в Україні, наближення її до європейських стандартів під впливом адміністративної обумовленості ЄС.

Метою дослідження є з'ясування впливу процесу європейської інтеграції на процес європеїзації державного управління в Україні.

Виклад основного матеріалу. Аналізуючи вплив ЄС на Україну в цілому та на національну адміністративну систему зокрема, доцільно зазначити, що процес європеїзації має принаймні три зовнішні виміри, які можна класифікувати так [8, р. 5]: 1) європеїзація держав-членів, яка полягає у постійному та цілеспрямованому впливі ЄС на держа-

© Н.М. Рудік, 2013

ви, що вже є членами Союзу; 2) європеїзація країн-кандидатів, яка охоплює країни, що отримали чітку та недвозначну перспективу набуття членства в Союзі, і діє переважно у формі обумовленості ЄС з виразними елементами асиметричності; 3) європеїзація третіх країн, яку можна охарактеризувати як явний чи опосередкований вплив ЄС на країни, що є його сусідами або партнерами, деякі з яких прагнуть вступити в Союз, але поки що не мають чіткої перспективи членства. Останній вимір цілком поширюється й на Україну. Прагнення вступити в ЄС є важливою особливістю внутрішньої та зовнішньої політики будь-якої третьої європейської країни, оскільки об'єктивно піднімає відносини з ЄС на якісно новий рівень, що суттєво посилює його вплив на неї.

ЄС може впливати на треті країни як силою прикладу (неформально), так і за допомогою укладання та реалізації двосторонніх угод та інших документів (формально). Формалізований вплив ЄС може містити елементи обумовленості, дія яких значно посилюється після отримання країною статусу кандидата на вступ. На нашу думку, критерієм застосування Європейським Союзом елементів обумовленості у відносинах з Україною є наявність у двосторонніх документах та односторонніх ініціативах Союзу положень, що містять вимогу виконання Україною певних політичних зобов'язань (узгодженість та послідовність трансформаційних змін і реформ, прийняття правил і норм ЄС тощо) як передумови набуття членства в Союзі в цілому або переходу до наступного етапу реалізації національної стратегії європейської інтеграції зокрема.

Для України, як перехідної країни, що прагне вступити в ЄС, але не має чітко визначеної перспективи членства, зовнішніми стимулами або винагородами ЄС можуть бути будь-які дії або рішення Союзу, які можна трактувати як кроки, що прямо або опосередковано підтверджують європейський вибір нашої держави, враховують її інтеграційні інтереси під час вироблення європейської політики або сприяють досягненню цілей національної стратегії європейської інтеграції. Такими діями є, наприклад, рішення ЄС щодо початку переговорів про укладання нового базового (посиленого) договору між Україною та ЄС (2007 р.) нині відомого як Угода про асоціацію. Безперечним стимулом для України є також підписання двосторонньої угоди про спрощення оформлення віз (червень 2007 р.), а згодом і рішення про надання Україні плану дій зі скасування візового режиму (2010 р.).

Розвиток відносин між ЄС та Україною з моменту набуття нею незалежності можна в цілому охарактеризувати як конструктивний і взаємовигідний, але непослідовний та обмежений, особливо з огляду на існуючий потенціал у стосунках між найбільшим і найпотужнішим європейським регіональним міждержавним об'єднанням і найбільшою за розміром європейською країною з розвиненою промисловістю та сільським господарством.

Основні віхи співробітництва України з ЄС знайшли своє відображення у відповідних двосторонніх документах або документах чи ініціативах ЄС: Угода про партнерство і співробітництво між

Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами (УПС), Європейська політика сусідства (ЄПС), План дій Україна – ЄС (ПД), ініціатива «Східне партнерство», Порядок денний асоціації Україна – ЄС (ПДА). Нарешті, це Угода про асоціацію, невід'ємною частиною якої є Угода про створення зони вільної торгівлі (ЗВТ), та Угода про безвізовий режим, які сьогодні є основними документами, що визначають відносини між Україною та ЄС.

Основним документом, що регулює двосторонні відносини між Україною та ЄС і є їх правовою основою, є Угода про партнерство і співробітництво між Україною і Європейськими Співтовариствами та їх державами-членами, підписана в 1994 р. (Україна стала першою з пострадянських держав, з якою ЄС уклав подібну угоду). УПС набрала чинності в лютому 1998 р. Строк дії даної Угоди офіційно завершився в березні 2008 р., але вона автоматично підлягає пролонгації до моменту набуття чинності нової Угоди про асоціацію.

Політико-правовий статус УПС суттєво відрізнявся від Європейських угод про асоціацію, підписаних у 1991 – 1992 рр. з посткомуністичними країнами ЦСЄ, які на той час обрали курс на європейську інтеграцію. Україна натомість демонструвала орієнтацію на пострадянський простір, що обумовило повільні темпи політичних і економічних реформ, що надало можливість Європейській Комісії і лідерам держав-членів ЄС уникнути обговорення питання членства України в Союзі. Фактично українська влада погодилася з цим рішенням і співробітництво на рівні УПС на той час оцінювалося як політично виправданий і взаємовигідний крок. Зрозуміло, що УПС не могла містити жодного елемента обумовленості, оскільки була лише базовим документом, який започатковував співробітництво між Україною і ЄС з широкого кола політичних, торгівельно-економічних та гуманітарних питань на найближче десятиріччя.

В 1998 – 2004 рр. у відносинах України з ЄС характерним було створення нормативно-правових та інституційних засад двостороннього співробітництва. Саме в ці роки набула чинності і почала діяти УПС, було сформовано інституційну основу співробітництва ЄС (зокрема створено Українську частину Ради та Комітету з питань співробітництва між Україною та ЄС), затверджено стратегію та програму інтеграції України в ЄС, створено механізм адаптації законодавства України до законодавства ЄС. Даний період можна назвати «інкубаційним» для створення передумов формування обумовленості ЄС щодо України, у межах якого у двосторонніх відносинах створювалася критична маса для їх подальшого поглиблення.

Масштабне розширення ЄС на Схід в 2004 – 2007 рр. не лише перетворило Україну на безпосереднього сусіда ЄС. По-перше, членами ЄС стали пострадянські країни Балтії і посткомуністичні країни ЦСЄ, які не тільки на практиці довели правдивість та життєздатність обраного ними наприкінці 1980-хх – на початку 1990-х рр. курсу на європейську інтеграцію, а й наочно продемонстрували свою спроможність щодо успішної реалізації

національних стратегій реформ, що і дозволило їм вступити в ЄС. Зі вступом в ЄС колишніх «повернути» по СРСР та Східному блоку європейська інтеграція набула для українців більш знайомих та зрозумілих обрисів, наповнивши досить абстрактне, бідне за змістом поняття Європейського Союзу та європейської інтеграції, конкретними рисами. По-друге, табір прихильників вступу України в ЄС поповнився країнами, які на основі власного історичного досвіду вважали критично необхідною успішну європейську інтеграцію України і наполягали на необхідності її системної підтримки з боку ЄС. В середині ЄС з'явилася досить велика група країн, що пропонували Європі нове бачення України – як потенційного кандидата на вступ. Нарешті, на момент вступу перших країн ЦСЄ, ЄС набув значного досвіду формування обумовленості та застосування її інструментів, з урахуванням їх особливостей як посткомуністичних. Європеїзація, що спочатку існувала лише як теоретичний концепт, набула виразного практичного виміру і характеристик, які можна було якісно і кількісно оцінити.

Одночасно із черговим розширенням, керуючись необхідністю створення на своїх кордонах смуги стабільності та безпеки, ЄС у травні 2004 р. започаткував Європейську політику сусідства, що поширювалася й на Україну. Ця політика на основі єдиного підходу охопила 16 держав-сусідів ЄС, включаючи країни Східної Європи, Північної Африки та Близького Сходу. Основними інструментами ЄПС є плани дій, які укладені з 10 країнами, у тому числі й з Україною. Слід зазначити, що ЄПС із самого початку свого існування і до сьогодні залишається односторонньою ініціативою (політикою) ЄС і не є результатом двосторонніх угод з країнами, що підпадають під її дію.

Зміна влади, що відбулася в Україні на початку 2005 р., надала нового імпульсу україно-європейським відносинам. Керівництво країни запропонувало ЄС переглянути вже сформований на той час погляд на майбутнє Об'єднаної Європи не просто в географічному, а в міжнародно-політичному і безпековому вимірах. Нова редакція Плану дій Україна – ЄС, яку після тривалих і складних двосторонніх консультацій прийняли у лютому 2005 р., була покликана вивести відносини між Україною та ЄС на якісно новий рівень.

Імплементация розрахованого на три роки ПД мала на меті сприяти реалізації положень УПС як діючої основи співробітництва України та ЄС та підтримувати мету України щодо подальшої інтеграції до європейських економічних та соціальних структур шляхом значного наближення українського законодавства, норм та стандартів до законодавства ЄС, закладення міцної основи для подальшої економічної інтеграції, у тому числі через ЗВТ (після вступу України до СОТ). З тексту документа випливає, що результати досягнення цілей ПД вплинуть на загальний розвиток відносин Україна – ЄС, а це, у свою чергу, стане основою для розгляду можливості укладення нової посиленої угоди та її рамок. Зазначені перспективи стали тими винагородами, на які могла розраховувати Україна у разі сумлінного виконання нею визна-

чених у ПД пріоритетів діяльності. Серед пріоритетів, яким у ПД приділялася особлива увага, були такі, що повністю відповідають Копенгагенським критеріям вступу: посилення стабільності та ефективності органів, що забезпечують демократію та верховенство права; забезпечення поваги до свободи ЗМІ та свободи слова; поступова ліквідація обмежень та нетарифних бар'єрів, які перешкоджають двосторонній торгівлі та реалізації необхідних регулятивних реформ; покращення інвестиційного клімату шляхом запровадження недискримінаційних, прозорих і передбачуваних умов ведення бізнесу, спрощення адміністративних процедур та боротьби з корупцією; податкова реформа, покращення функціонування податкової адміністрації та ефективного використання державних коштів; наближення законодавства, норм та стандартів України до законодавства, норм та стандартів ЄС; посилення дієздатності адміністративних та судових органів [4].

Ще однією односторонньою ініціативою ЄС є «Східне партнерство», яка стала однією з регіональних та багатосторонніх програм співробітництва у межах ЄПС. На початку травня 2009 р. відбувся установчий саміт цієї ініціативи, за результатами якого було прийнято Спільну заяву, згідно з якою «Східне партнерство» є доповненням до двосторонніх договірних відносин між ЄС та кожною з країн-партнерів (вихідна позиція України). З огляду на те, що Україна не розглядає «Східне партнерство» як рамкову політику, двосторонній вимір ініціативи для України зводиться до тих його нових елементів, яких ще не було у двосторонніх відносинах з ЄС. До них належать Програма Всеохоплюючої інституційної розбудови та Програма регіонального розвитку.

В жовтні 2010 р. сторонами підписано Меморандум про взаєморозуміння між Урядом України та Європейською Комісією щодо рамкового документа програми Всеохоплюючої інституційної розбудови. Урядом України затверджено план інституційних реформ для виконання зазначеної програми [6], яким, поміж іншого, передбачені консультації з Комісією щодо підготовки технічного завдання для проведення комплексної інституційної оцінки системи державного управління, а також щодо залучення програми SIGMA для проведення оцінки та підготовки пропозицій щодо плану інституційної реформи у сфері сприяння виконанню Угоди про асоціацію між Україною та ЄС.

Серед перспектив, які ЄС запропонував Україні у межах ЄПС, дослідники виділяють два потужні та комплексні стимули: укладення Угоди про асоціацію, невід'ємною частиною якої стануть положення про створення поглибленої та всеохоплюючої ЗВТ, і Угоди про безвізовий режим. Після визнання чергових парламентських виборів (березень 2006 р.) такими, що відповідають демократичним стандартам, сторони в лютому 2007 р. розпочали переговори про укладення нової посиленої угоди.

Переговори про посилену угоду та ЗВТ набули нового змісту після Паризького саміту ЄС – Україна (вересень 2008 р.), на якому сторони прийняли спільну декларацію, в якій зазначалося, що нова

Угода, яка буде називатися Угодою про асоціацію, залишає відкритим шлях до подальшого поступального розвитку відносин між Україною та ЄС, оскільки передбачає політичну асоціацію та економічну інтеграцію України з ЄС. Європейський Союз визнав європейські прагнення України та привітав її європейський вибір. Документ уперше закріпив визнання України з боку ЄС як європейської держави, що має спільні цінності з ЄС.

На виконання домовленостей щодо підготовки нового практичного інструменту на заміну Плану дій Україна – ЄС, термін чинності якого спливав у березні 2009 р., в червні 2009 р. сторонами було схвалено «Порядок денний асоціації Україна – ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію». Метою цього документа є забезпечення підготовки до реалізації Угоди про асоціацію між Україною та ЄС ще до завершення переговорів, підписання та набрання нею чинності. Документ набув чинності 23 листопада 2009 р.

ПДА принципово відрізняється від Плану дій Україна – ЄС тим, що його реалізація здійснюватиметься на принципах спільної власності та спільної відповідальності за кінцевий результат. З огляду на зазначену вище мету, можна з упевненістю стверджувати, що ПДА містить елементи обумовленості ЄС у вигляді пріоритетів і завдань, які вимагають негайних дій до набуття чинності Угоди про асоціацію. Вони охоплюють усі найважливіші питання, пов'язані з виконанням груп політичних та економічних критеріїв вступу в ЄС, зокрема «існування стабільних інститутів, що є гарантами демократії», «верховенство права, повага до прав людини і меншин та їх захист», «існування діючої ринкової економіки» та «спроможність упоратись з ринковими силами та тиском конкурентного середовища в межах Європейського Союзу» [5].

Підтвердженням наявності в ПДА елементів обумовленості є також закріплене в цьому документі положення про те, що його імплементація відбуватиметься відповідно до таких спільних керівних принципів, як: досягнення суттєвих результатів шляхом прогресивної імплементації практичних заходів та спільне оцінювання. Саме вимірюваність досягнутих результатів та їх спільне оцінювання дозволить сторонам, а особливо ЄС, робити висновки щодо серйозності інтеграційних намірів України і на їх основі вдаватися до конкретних кроків у вигляді винагороди або санкцій.

На сьогодні Угода про асоціацію між Україною та ЄС за своїм обсягом та змістом є найбільшим міжнародно-правовим документом за всю історію України та найбільшою міжнародною угодою з третьою країною, коли-небудь укладеною Європейським Союзом. В МЗС України зазначають, що «порівняно з УПС Угода про асоціацію є якісно новим, поглибленим форматом відносин між Україною та ЄС. Угоди такого типу були укладені свого часу з країнами Центральної та Східної Європи і є важливим та логічним кроком на шляху наближення в перспективі до наступного етапу – укладення угод про вступ до ЄС. Завдяки цьому Україна наблизилася до балканських країн, які кілька років тому

уклали з ЄС угоди про стабілізацію та асоціацію» [3]. Експерти зазначають, що з набранням чинності Угода могла б стати основою та орієнтиром для важливих комплексних і системних політичних, соціально-економічних, правових та інституційних реформ в Україні, та остаточно підтвердити вибір європейської моделі суспільного та економічного розвитку. Закладені в Угоді взаємні та односторонні зобов'язання сторін (які потребують окремого аналізу), у тому числі значний обсяг зобов'язань України щодо наближення свого законодавства та практики його застосування до права ЄС та відповідних міжнародних стандартів, перетворюють її на потужний інструмент європеїзації національної системи державного управління [2].

Аналіз досвіду нових держав-членів ЄС і країн-кандидатів, які виконували або виконують Угоди про асоціацію, свідчить про те, що урядами цих країн здійснювалася спеціальна підготовча робота з управління змінами, спільними рисами якої стали [1, с. 1 – 2]:

- створення спеціального органу виконавчої влади для координації роботи уряду з імплементації положень Угоди, комунікації з іншими спеціальними органами виконавчої влади та зацікавленими гравцями;

- розробка та прийняття національної програми виконання Угоди про асоціацію як стратегічного документа, що містить заходи з виконання зобов'язань на основі визначених коротко-, середньо- та довгострокових пріоритетів;

- розбудова інституційної спроможності виконавчої вертикалі (центральної, територіальної та місцевої органи виконавчої влади) в усіх секторах, охоплених зобов'язаннями країни за угодою з ЄС.

Якщо взяти до уваги, що і створення координаційного органу, і прийняття національної програми потребують відповідного рівня адміністративної спроможності (горизонтальна координація, стандарти якості, методологія виконання національних програм, система моніторингу виконання програм, звітування, контроль) та належного кадрового забезпечення (кваліфікаційні вимоги, система підготовки та підвищення кваліфікації державних службовців), то стане зрозумілим той обсяг роботи з реформування адміністративних систем та введення їх у відповідність до європейських вимог, з яким стикаються всі країни-кандидати або країни, які бажають вступити в ЄС.

Підготовка та підписання Угоди, хоч який складний і виснажливий цей процес, є лише створення передумов для реалізації амбітного завдання – запровадження в Україні європейських стандартів, зокрема адміністративних, що є надзвичайно складним для виконання завданням навіть за ідеальних умов, не говорячи вже про українську специфіку. Безперечно, Угода сприятиме європеїзації державного управління в Україні, оскільки ініціює дію адміністративної обумовленості ЄС, яка є перевіреним часом інструментом формування та територіального поширення європейського адміністративного простору.

Угода про ЗВТ, яка є частиною Угоди про асоціацію, та Угода про безвізовий режим також спри-

ятимуть європеїзації, незважаючи на те, що є досить вузькоспеціалізованими документами. Так, метою створення ЗВТ між Україною та ЄС є формування спільного економічного простору у рамках поступової економічної інтеграції до спільного європейського ринку шляхом поетапної реалізації чотирьох свобод – вільного руху товарів, послуг, капіталу та робочої сили. Оскільки створення ЗВТ, окрім суто економічних заходів, передбачає наближення внутрішньої політики України, зокрема у сфері конкуренції, корпоративного управління, захисту прав інтелектуальної власності, державних закупівель до загальноприйнятих правил міжнародної та європейської практики, а також забезпечення прозорості та передбачуваності регулювання внутрішнього ринку нашої держави, то стає очевидним, що для укладення Угоди та її реалізації необхідне докорінне реформування політики і управління в торговельно-економічній сфері. З огляду на це, Угода про ЗВТ міститиме багато елементів обумовленості, виконання яких поглибить процес європеїзації України в цілому, і державного управління зокрема.

Висновки. Підводячи підсумок аналізу основних двосторонніх документів Україна – ЄС та односторонніх документів чи ініціатив ЄС щодо їх впливу на європеїзацію державного управління в Україні, можна зробити такі висновки:

– починаючи з 2005 р., спостерігається виразна тенденція до поступового посилення впливу ЄС на зміст та спрямованість внутрішньої політики України шляхом уміщення елементів європейської обумовленості в контекст односторонніх або двосторонніх документів чи ініціатив;

– попри значний досвід формування та застосування обумовленості, який ЄС набув у процесі європейської інтеграції посткомуністичних країн ЦСЄ,

зміст її для України не є незмінним, через існування тенденції до висунування нових і більш детальних умов, особливо в міру поглиблення двосторонніх відносин і визнання європейської перспективи нашої країни;

– ступінь обумовленості, яку ЄС застосовує до України, значно варіюється від документа до документа, перш за все, через непослідовність та високий ступінь непередбачуваності національної політики європейської інтеграції, а також внаслідок так званого стомлення від розширення, яке переживає Союз після прийняття 12 нових членів;

– державне управління України є однією з ключових для досягнення умов і критеріїв членства систем, на яку спрямована дія обумовленості ЄС; у цьому зв'язку надзвичайної актуальності набуває успішне завершення адміністративної реформи, підвищення ефективності публічного управління на основі наближення до стандартів ЄС; у будь-якому разі до уваги братиметься і загальний стан відносин між ЄС та Україною;

– Угоди про асоціацію та ЗВТ здатні, у разі прийняття та набуття чинності, радикально змінити природу взаємовідносин між ЄС та Україною, з одного боку, надавши нашій країні чітку перспективу набуття членства й поглибивши її інтеграцію в європейський політичний, економічний та адміністративний простір, а з іншого – значно посиливши асиметрію на користь ЄС у виконанні зобов'язань та пристосування до європейських умов та вимог.

З огляду на зроблені вище висновки слід зазначити, що, незважаючи на критичне ставлення та певний скептицизм експертів і дослідників щодо дієвості обумовленості ЄС у випадку з Україною, процес європейської інтеграції є важливим чинником європеїзації державного управління в Україні.

ДЖЕРЕЛА ТА ЛІТЕРАТУРА:

1. Борода М. Виконання Угоди про асоціацію з ЄС: від імітації виконання до роботи на результат / М. Борода, О. Мірошніченко, О. Татаревський, І. Шевляков. – Режим доступу: http://www.icps.com.ua/files/articles/57/51/PB_6_April_2010_UKR.pdf
2. Кузьо М. Угода про асоціацію між Україною та Європейським Союзом: особливі взаємини, засновані на цінностях / М. Кузьо. – Режим доступу: http://parlament.org.ua/upload/docs/EU-Ukraine%20Association_.pdf
3. Переговори щодо Угоди про асоціацію між Україною та ЄС. – Режим доступу: <http://www.mfa.gov.ua/mfa/ua/publication/content/2822.htm>
4. План дій «Україна – Європейський Союз». Європейська політика сусідства (Розпорядження КМУ від 12 лютого 2005 р. № 36 «Про схвалення проекту Плану дій «Україна – ЄС»). – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi>
5. Порядок денний асоціації Україна – ЄС для підготовки та сприяння імплементації Угоди про асоціацію. – Режим доступу: http://www.mfa.gov.ua/data/upload/publication/mfa/ua/37082/pda_ukr.doc
6. Розпорядження Кабінету Міністрів України «Про деякі питання підготовки та впровадження програми Всеохоплюючої інституційної розбудови» від 10 листоп. 2010 р. №2078. – Режим доступу: <http://zakon1.rada.gov.ua/cgi-bin/laws/main.cgi?nreg=2078-2010-%F0>
7. Copenhagen European Council – 21 – 22 June 1993. Presidency Conclusions. – Access mode: http://www.europarl.eu.int/enlargement/ec/cop_en.htm
8. Gawrich A. Neighbourhood Europeanization through ENP. The Case of Ukraine / A. Gawrich, I. Melnykovska, R. Schweickert // KFG Working Paper Series. – № 3. – August 2009.

Стаття надійшла до редакції 01.07.2013